

Alumni-colleges voor criminologen.

Op vrijdagmiddag 8 maart jl. vonden onder grote belangstelling (meer dan 90 aanmeldingen) de eerste alumni-colleges plaats speciaal voor criminologen van de VU.

Al een paar keer eerder waren er alumni-colleges voor VU-juristen maar daar hadden criminologen meestal weinig te zoeken.

In dit geval waren de colleges een initiatief van 'Crime Still Pays', de alumniclub van VU-criminologen; in naam in elk geval het vervolg op de aloude studentenclub 'Crime Does Pay'. Crime Still Pays bestaat al een aantal jaren en organiseerde tot nu toe bijeenkomsten op de VU over actuele en interessante criminologische thema's en ook excursies zoals eind vorig jaar naar het International Criminal Court. Bovendien verschijnt er een paar keer per jaar een Nieuwsbrief met criminologische wederwaardigheden in het algemeen en van de sectie criminologie van de VU in het bijzonder, met berichten van en over VU-alumni criminologie, een agenda met interessante criminologische bijeenkomsten etc.

Wellicht door een aantrekkelijke combinatie van reünie (door een ruime inloop en een borrel) en bij/nascholing was een bijeenkomst nooit zo goed bezocht. Voor het eerst werd ook een bijeenkomst van C.S.P. gehouden in het 'Initium' het nieuwe gebouw achter het Hoofdgebouw, apart voor de Juridische Faculteit.

Het was deze keer een gezamenlijke onderneming van C.S.P., het Alumnibureau van de faculteit in de personen van Nicole Prins en Soraya Bou-Sfia en van de sectie Criminologie van de VU die de docenten leverde. Vooral de dames van het Alumnibureau hebben organisatorisch en administratief veel werk verzet en ertoe bijgedragen dat de faculteit het geheel financieel voor haar rekening nam.

Een belangrijke deelnemer was Prof. Herman (Thomas) Bianchi, de hoogleraar criminologie waarmee het in de jaren vijftig van de vorige eeuw allemaal begon. Hij nam afscheid in 1987 maar is nog 'still going' ('strong' is wat overdreven als je 88 bent!) onder andere met de naar hem genoemde Stichting voor Herstelrecht. Herstelrecht wil als alternatief voor de huidige strafrechtelijke vervolging dienen door onder begeleiding dader en slachtoffer te laten onderhandelen over schadevergoeding en herstel van betrekkingen en bij een geaccepteerd resultaat af te laten zien van strafoplegging.

Na de inloop die al onmiddellijk een geanimeerde stemming kweekte gaf Prof. Wim Huisman een kort overzicht van de stand van zaken van de criminologie op de VU.

Jaarlijks is er een gelimiteerde hoeveelheid van 125 eerstejaars die beginnen met de studie criminologie in de bachelorfase. In de hoor- en werkcolleges komen vele aspecten van de criminologie en van het strafrecht aan de orde en aangevuld met een grondige inleiding in onderzoeksmethoden en statistiek. In de masterfase zijn er drie accenten in de criminologie mogelijk: de levensloopcriminologie die zich vooral richt op het ontstaan en de ontwikkeling van de criminaliteit bij daders met een extra accent op vrouwelijke daders, een tweede accent

richt zich op verschillende vormen van georganiseerde criminaliteit (de VU heeft sinds kort ook een aparte hoogleraar georganiseerde criminaliteit) en een derde op de sociaal-wetenschappelijke/criminologische beschouwing van de huidige strafrechtspraktijk en straftenuitvoerlegging. Daarnaast is er een speciale Engelstalige Masteropleiding genaamd 'International Crimes and International Criminology'. Deze opleiding trekt ook vooral buitenlandse (criminologie)studenten naar de VU.

Het onderzoek van de sectie sluit voor een deel aan bij de onderwijsgebieden bijvoorbeeld naar vrouwelijke daders en naar georganiseerde criminaliteit maar meer specifieke thema's zoals witteboordencriminaliteit en criminele jongerengroepen krijgen ook (veel) aandacht. De colleges die volgen laten dat ook zien. Veel onderzoek wordt gepubliceerd in buitenlandse gerenommeerde (criminologische) tijdschriften waardoor het voor veel alumni vaak onzichtbaar blijft. De alumnicolleges zullen ook kunnen dienen om die onzichtbaarheid voor een deel weg te nemen.

Er werden vier colleges gegeven, steeds twee tegelijkertijd, waardoor er gekozen moest worden maar de verdeling was redelijk evenwichtig.

Als eersten traden Prof. Dr. Wim Huisman en Dr. Joke Harte op.

Wim Huisman besprak onder de titel: 'Wil de echte witteboordencrimineel ontstaan; over criminele disposities en criminogene factoren' aan de hand van een aantal aansprekende voorbeelden en enkele stellingen recente inzichten ten aanzien van witteboordencriminaliteit. De 'oude' veronderstelling dat witteboordencriminaliteit vooral wordt veroorzaakt door omgevingsfactoren wordt langzamerhand aangevuld met gegevens over de persoonlijkheid en de biologie van daders. Dan blijkt dat witteboordencriminelen meestal afwijken van 'gewone' criminelen: meer oudere witte mannen met een betere opleiding uit een hogere sociale klasse en ook zelf een hogere sociaal-economische status die ook later beginnen dan de gemiddelde crimineel, maar toch ook bepaalde kenmerken delen.

Witteboordencriminelen blijken vaak narcistische en hedonistische trekken te vertonen zich uitend in zelfoverschatting, egocentrisme, gebrek aan empathie en in het algemeen een gebrek aan integriteit dat zover kan gaan dat aan een vorm psychopathie gedacht moet worden. Ook de hormonen spelen een rol waardoor de gevoeligheid, de angst bij risico's afneemt en een soort van verslaving aan de 'kick' kan optreden. Volgens de gangbare mening zouden vrouwen minder geneigd zijn tot witteboordencriminaliteit, waardoor ze het ook minder plegen maar er is tenminste één studie van Sally Simpson die ook dat ter discussie stelt.

Wel zijn er aanwijzingen dat toch ook de organisatiecultuur een criminogene rol kan spelen dan wel mede kan verhinderen dat witteboordencriminaliteit optreedt. Door het hanteren van heldere normen die ook nageleefd kunnen worden door het personeel, waarbij de leidinggevenden het goede voorbeeld geven en de normen regelmatig aan de orde stellen en sancties (en beloningen) consequent hanteren kan in de praktijk veel worden voorkomen.

Joke Harte vertelde over de 'Predictie van criminaliteit en de (on)mogelijkheden van instrumenten voor risicotaxatie.' Ze toonde de dilemma's bij het wel of niet ingrijpen in de vorm van bijvoorbeeld een uithuisplaatsing of bij het wel of niet verlenen van verlof aan een tbs-patiënt. Aan de hand van enkele voorbeelden, zoals de zaak van Savanna en een tbs'er die een misdrijf pleegt tijdens zijn verlof, laat ze zien dat het niet ingrijpen of verlenen van verlof

zichtbaar negatief kan uitpakken voor direct betrokkenen en de samenleving. Tegelijkertijd heeft het onnodig wel ingrijpen of niet verlenen van verlof ook negatieve consequenties, maar deze zijn vooral schadelijk voor de direct betrokkenen en niet zichtbaar voor de samenleving, we kunnen immers niet weten wat er zou zijn gebeurd als er niet ingegrepen was. De media en politiek zitten bovenop ieder incident met een tbs'er op verlof, waardoor men huiverig is om nog enig risico te nemen. De gemiddelde behandelduur van tbs'ers is daardoor in de loop van de jaren flink toegenomen. Dit betekent dat de behandeling van een deel van de tbs'ers onnodig lang is geworden en dit is niet alleen vervelend voor de tbs-gestelde, het kost de maatschappij ook een smak geld (tbs is duur). De vraag is dan ook of we onterecht wel of niet ingrijpen kunnen voorkomen door middel van betere risico-taxaties. Aan de hand van meta-analyses liet Joke Harte verder zien dat instrumenten voor risico-taxatie op groepsniveau recidive-risico's nog aardig voorspellen, maar op individueel niveau verre van perfect zijn. We zullen er dus niet alles van moeten verwachten en onderzoek naar het effect van behandelingen blijft nodig.

Na de pauze was de beurt aan Drs. Jasper van der Kemp en Dr. Anne-Marie Slotboom.

Jasper van der Kemp begon onder de fascinerende titel 'Spreuren naar sporen van speurders' zijn verhaal over onderwijs, maar vooral ook over onderzoek naar forensische methoden van opsporing. Hij betoogde dat de verwachtingen van forensisch bewijs vaak te hooggespannen zijn. Zo werd een man veroordeeld voor de moord op zijn vrouw, ondanks het feit dat het gevonden bewijsmateriaal naar zelfmoord leek te wijzen. Een bloedspat-analist claimde dat het bloedpatroon op het shirt van de man bewees dat hij zijn vrouw had vermoord. Er werd bij geen rekening gehouden met het feit dat bloedspatanalyse helemaal niet zo wetenschappelijk onderbouwd en nauwkeurig is als de deskundige wilde doen geloven. Een andere deskundige verklaarde niet veel later dat het bloedpatroon op het shirt van de man hoogstwaarschijnlijk was ontstaan bij het reanimeren van zijn vrouw. Verder vertelde Jasper van der Kemp over ontwikkelingen in de forensische opsporing. Waar DNA-materiaal en vingerafdrukken tot op heden nog opgestuurd moeten worden voor onderzoek, gaat de beweging inmiddels richting onderzoek ter plaatse. Onder andere mobiele DNA-analyse en Dacty-scan, het direct scannen en matchen van vingersporen, maken het mogelijk meer forensisch onderzoek op het plaats delict uit te voeren. Met het oog hierop wordt, in samenwerking met de Hogeschool van Amsterdam en de Politieacademie, onderzoek gedaan onder de noemer "Beter opsporen met het lab op zak." Promovendi doen onderzoek naar mobiele DNA-analyse, de invloed van tactische voorinformatie op het forensische plaatsdelictonderzoek en scenario's op de plaatsdelict. Onderzoek naar scenario-vorming ("het chronologisch beschrijven van hoe, waar en wanneer, door wie en waarom het misdrijf is gepleegd, gebaseerd op bewijs en de reconstructie van het misdrijf") moet de opsporing helpen verbeteren en het risico op tunnelvisie beperken.

Anne-Marie Slotboom tenslotte kon aan de hand van de recente, mede door haar geredigeerde bundel 'Criminele meisjes en vrouwen; achtergronden en aanpak' een breed overzicht bieden van de criminaliteit van meisjes afgezet tegen die van jongens.

Onder de daders van criminaliteit zijn meisjes nog altijd zwaar in de minderheid maar sinds het jaar 2000 steeg hun aantal wel sterker dan dat van de jongens. Dat gold voor het geheel maar ook voor de verschillende soorten van delicten apart. Sinds 2007 is er evenwel weer een afname te zien zoals dat voor de criminaliteit in het algemeen geldt. De piek in de criminaliteit ligt overigens bij meisjes eerder nml. rond haar 15^e jaar dan bij jongens (18-20).

Criminele meisjes blijken ook geen grote verschillen te vertonen met vergelijkbare jongens behalve in mentale gezondheid (vaker depressies, angststoornissen bijvoorbeeld) en ook in de gezinssituatie zijn er veel overeenkomsten met name dat de opvoedingssituatie bepaald risico's met zich mee brengt maar een belangrijke factor bij criminele meisjes vooral is de slechte relatie met hun moeder. Een recent onderzoek bij de Waag, een ambulante forensisch-psychiatrisch instituut laat zien dat veel meer van de bij hen behandelde meisjes slachtoffer zijn geweest van seksueel en mishandeling dan de jongens in behandeling en dat twee keer zoveel meisjes leden aan een depressie en vier keer zoveel als jongens (fysiek) zelfbeschadigend gedrag vertoonden. Brede interventiemethodes als MST (MultiSysteemTherapie) en Nieuwe Perspectieven lijken ook effectief voor meisjes als maar aandacht wordt besteed aan de genoemde specifieke problemen waarmee zij te kampen hebben.

De geslaagde middag werd afgesloten met een zeer geanimeerde borrel met hapjes en drankjes op faculteitsniveau!

